

MEMÒRIA FOTOGRÀFICA PASSAVOLANTS

Lluís Freixas > TEXT // Dolors Grau > RECERCA FOTOGRÀFICA

La vida ambulante

Veiem les coses tal com són o tal com som? No ho sé. Si l'observador d'aquestes fotografies té menys de quaranta anys potser correrà el risc de considerar-les una troballa prehistòrica, un fòssil digne d'anàlisi. A mi, que tot just tombo els primers quarantès, em semblen més amargues que llunyanes. Una de dues, doncs: o tinc la mirada trista, o bé no fa tant de temps que la irrupció d'una mona carregada de puces, o d'un ós famèlic, podia constituir un petit esdeveniment capaç d'animar la rutina d'un carrer sense cotxes. Mirin l'home que toca el pandero i fa ballar l'ós a la Bisbal: la fotografia data dels anys vint o trenta. ¿Hi veuen molta diferència amb les escenes que es van captar a Cassà de la Selva vint o trenta anys més tard? Només semblen variacions de la primera: ara amb mico, ara amb ós, ara amb la misèria afegida d'un nen malgirbat o carregat d'andròmines. I l'escena, amb les variants que calgui, s'allargassa i es repeteix fins als anys seixanta o setanta, amb l'aparició inevitable d'una parella de la Guàrdia Civil que segurament avalua les intencions d'una família gitana. La noia, potser perquè és la més jove, fa de portaveu del grup, i només el mico

—que podria ser el mateix de totes les fotografies preses a tots els pobles de tot el país durant tota la centúria— se sent completament aliè a l'interès de l'autoritat. Als anys setanta, ¿no érem moderns, i una mica rics, i gairebé europeus?

Veiem les coses tal com són o tal com som? No ho sé. Aquestes fotografies m'han retornat al meu primer record infantil. Vull dir el meu primer record clar, concret, el primer que no es redueix a l'ombra d'un lloc, d'una persona o d'una olor. Vull dir el meu primer record d'un fet complet. Parlo d'una tarda imprecisa de 1967 o 1968. El carrer del Molí de Cassà de la Selva —no sé si el recordo o si només l'imagino— era de terra. En una de les tavernes del carrer, un grup de gent feia petar la xerrada. No devia fer gaire sol, perquè la porta, de dos batents, era oberta de bat a bat i els parroquians s'estaven tant a dins del local com badant a la vorera, asseguts en cadires de balca. Jo jugava per allà, entre gots de vi i bromes de comprensió exclusiva per a adults, perquè era el fill dels propietaris. Veiem les coses tal com són o tal com som? Jo recordo una gran fanfàrria de gitanos; ara sé que aquella pre-

LLUÍS FREIXAS [Cassà de la Selva, 1964. Periodista i escriptor]
DOLORS GRAU [Llagostera, 1961. Arxivera i fotehistoriadora]

sumpta fanfària era un petit grup de pidolaires. Ara sé que a cada pas s'aturaven i feien ballar un mico esquelètic només per obtenir unes monedes i que la gent se'ls treia de sobre. Però resulta que potser veiem les coses tal com som, i jo era un nen de tres o quatre anys. Quan una gitana del grup va entrar a casa amb una pandereta capgirada a mode de bacinca per fer la recapta, m'hi vaig acostar, vaig prendre-li una pesseta, i me la vaig posar a la butxaca amb l'ànima exultant per aquella magnífica festa amb micos dansaires i gitanes que repartien diners. Fins que la dona no va començar a increpar-me i a reclamar la moneda no vaig entendre que el procediment del joc era exactament l'invers, però aleshores ja era massa tard. La presumpció d'innocència estava de part meua; ella era una gitana que volia prendre una pesseta a una pobra criatura i va ser expulsada de la taverna sense dret a defensa. No vaig trobar la forma de restablir la veritat. Era la primera vegada que vaig ser conscient de la mossegada de la culpa i de la vergonya. Amb el temps, però, un es fa culpable d'injustícies més execrables, i de silencis més flagrants, i al final s'oblida de la gitana i de la moneda de la gitana.

Veiem les coses tal com som, és clar. Podria haver-me fixat en el barber ambulat fotografiat per Fagnoli i parlar de com s'assembla a un personatge

de novel·la russa del dinou, potser perquè té una mandíbula tan poderosa i vagament eslava. També podria haver-me fixat en l'home dels càntirs i en els vestits de les dones que n'avaluen la mercaderia, i descobrir en aquesta imatge una lluminositat que no tenen les altres, com si un futur de turistes i de confort ja maldés per obrir-se pas. Potser els semblarà que he parlat de tot per no dir res dels personatges, ni dels unguents, ni de la vida ambulat. Els cas és que jo no vaig aconseguir el Consagrat de la Serp, però el pare en parlava sovint, i a la foto d'Enric Genó hi reconec els rostres dels joves que l'escolten, i em sembla que la figura d'aquest xarlatà de fira de poble és més memorable per les llànties del *guardapolvos* que per l'espectacularitat de les serps. El cas és que ara ja no existeixen ni el Consagrat de la serp, ni els gitanos del mico, ni la taverna dels meus pares, ni existeixen els meus pares. Ara pot semblar-nos que aquell era un món miserable i cruel, però era el món, i també pot semblar-nos que hem avançat. No sé si em dol la duresa de la vida de les generacions que ens han precedit o la fugacitat del temps o les dues coses. No sé si veiem les coses com

són o si veiem les coses com som, però a mi em sembla que qualsevol història feliç és una història inacabada, que la vida sempre és ambulat, i que havia d'haver dit la veritat el dia de la gitana 🐼

1 > Pàgina 8. Procedència: AIEMB de la Diputació de Girona
 2 > Pàgina 24. Procedència: AHC de la Bisbal (fons Emili Casas)
 3 > Pàgina 24. Procedència: Montserrat Gener
 4 > Pàgina 38. Procedència: Montserrat Gener

5 > Pàgina 38. Procedència: Joan Foxà
 6 > Pàgina 94. Procedència: Teixidor Arxiu d'Imatges (fons Enric Genóher)
 7 > Pàgina 94. Procedència: Col·lecció Carme Morató. Arxiu Municipal de Palafrugell